

στο μικροσκόπιο...

Ο Αύγουστος Καίσαρας

Ο Αύγουστος είναι ο όγδοος μήνας του έτους κατά το Ιουλιανό και το Γρηγοριανό ημερολόγιο και έχει 31 ημέρες.

Στο αττικό ημερολόγιο ο Αύγουστος ήταν ο δεύτερος μήνας του έτους και ονομάζονταν Μεταγειτνιών διάρκειας 29 ημερών που αντιστοιχεί με το χρονικό διάστημα από 24 Ιουλίου έως τις 22 Αυγούστου. Ο Αύγουστος, κατά το παλαιό ρωμαϊκό ημερολόγιο, ήταν ο έκτος μήνας, γι' αυτό αρχικά στα Λατινικά ονομάζονταν Sextilis και είχε 31 ημέρες, ευθύς εξ αρχής από την εγκαθίδρυση του Ιουλιανού ημερολογίου το 45 π.Χ. (έτος 709 από κτίσεως Ρώμης). Το έτος 8 π.Χ. ο Αύγουστος Καίσαρας του έδωσε το όνομά του χωρίς την προσθήκη μίας ημέρας από τον Φεβρουάριο (όπως λανθασμένα αναγράφεται σε ορισμένες αναφορές). Λέγεται ότι ο Αύγουστος έβαλε τον μήνα σε αυτή την θέση, για να τιμήσει τον θάνατο της Κλεοπάτρας η οποία, όπως λέγεται, έθεσε τέλος στη ζωή της στις 12 Αυγούστου του 30 π.Χ. αν και ο ακριβής λόγος του θανάτου της καλύπτεται από μυστήριο. Κατά το Βυζαντινό ημερολόγιο που ακολουθεί ακόμη και σήμερα η Ορθόδοξη Εκκλησία, και το οποίο αρχίζει τον Σεπτέμβριο, ήταν ο τελευταίος μήνας του χρόνου κι έτσι η 31 Αυγούστου γιορτάζονταν ως παραμονή της Πρωτοχρονιάς. Αστρονομικά, ο ήλιος βρίσκεται στην αρχή του μήνα στον αστερισμό του Καρκίνου (21 Ιουλίου έως 9 Αυγούστου) και στο τέλος στον αστερισμό του Λέοντα (10 Αυγούστου έως 15 Σεπτεμβρίου).

* Η ανατολή του Σείριου

Σε μερικές περιοχές θεωρούνταν ότι οι μέρες του Αυγούστου συμπύπτουν με την «εώα επιτολή» του Σεί-

ριου, την ανατολή δηλαδή του λαμπρότερου άστρου της νύχτας λίγο πριν από την ανατολή του Ήλιου. Όπως αναφέρουν οι Μάνος Δανέζης και Στράτος Θεοδοσίου:

«Ο Σείριος είναι το λαμπρότερο άστρο του αστερισμού του Μεγάλου Κυνός και η εώα επιτολή του σ' αυτή τη χρονική περίοδο είχε συνδεθεί στην αρχαιότητα με τα κυνικά καύματα (τα dies caniculariae των Λατίνων), δηλαδή με τις θερμότερες ημέρες του έτους, τα οποία καύματα οι αρχαίοι απέδιδαν στην επί πλέον αύξηση της θερμοκρασίας από την υποτιθέμενη προσθήκη της ακτινοβολίας του Σείριου στην ακτινοβολία του Ήλιου».

* Εορτές τον Αύγουστο

Ο Αύγουστος είναι φυσικά γνωστότερος για τον «δεκαπενταύγουστο» του, το πρώτο δεκαπενθήμερο του μήνα πριν από την εορτή της

Η Κοίμηση της Θεοτόκου, ψηφιδωτό από τη Μονή της Χώρας στην Κωνσταντινούπολη

Κοιμήσεως της Θεοτόκου στις 15 Αυγούστου. Η Παναγία, άλλωστε, είναι το ιερό εκείνο πρόσωπο που ο λαός μας τιμά και σέβεται περισσότερο από κάθε άλλο. Αμέτρητες φαίνεται να είναι οι προσωνυμίες που αποδίδονται στο πρόσωπό της: Ελεούσα, Μεγαλόχαρη και Φανερωμένη, Χρυσοσπηλιώτισσα, Παντάνασσα και Κεχαριτωμένη, είναι μερικές μόνο από τις χαρακτηριστικές δοξασιολογίες που αποδίδει στην Παναγία ο λαός μας που τιμά την μνήμη της Κοίμησής της με νηστεία και παρακλήσεις δύο εβδομάδων. Ανήμερα, όμως, στη γιορτή της, καθώς και στα εννιάμερά της στις 23 Αυγούστου, «γιορτές και πανηγύρια» παντού. Σύμφωνα με την λαογράφο Ελένη Ψυχογιού:

«Τα πανηγύρια της Παναγίας τελούνται παραδοσια-

κά στο απόγειο του καλοκαιριού, όταν έχει ολοκληρωθεί ο παραγωγικός κύκλος, αφήνοντας στους ανθρώπους χρόνο σχολής και προσόδους για να καταναλώσουν σε μια 'τελετουργική σπατάλη'... Πέρα από εκδηλώσεις πίστης, τα πανηγύρια αποτελούν συλλογικά πολυσύνθετα και ύψιστης σημασίας επικοινωνιακά γεγονότα, που λειτουργούν ως θεμέλια πολιτισμού για τις ανθρώπινες κοινότητες ακόμα και στις μέρες μας, με όποια μορφή επιτελούνται κατά τόπους».

Οι εορτές της Παναγίας δεν είναι, φυσικά, οι μοναδικές του μήνα, αφού σπουδαία θέση στο χριστιανικό εορτολόγιο κατέχει και η 6 Αυγούστου όταν η Εκκλησία εορτάζει τη Μεταμόρφωση του Σωτήρος Χριστού, μία από τις δώδεκα δεσποτικές εορτές της Ορθοδοξίας. Γι' αυτό, άλλωστε, παρ' όλη την νηστεία του δεκαπενταύγουστου, αυτή την ημέρα επιτρέπεται να φάμε ψάρι. Επίσης την ημέρα αυτή, όπως αναφέρει ο Γεώργιος Ν. Αικατερινίδης, «...έθιμο από τα πιο διαδεδομένα, με μορφή θρησκευτικού νομίμου, εί-

ναι η προσκομιδή στις εκκλησίες και ευλόγηση με ειδική ευχή των πρώτων σταφυλιών της χρονιάς... Σ' αυτό το έθιμο επιζητεί η αρχαία συνήθεια των αρχών, της προσφοράς δηλαδή των πρώτων καρπών στους θεούς, όπως εκφραζόταν στην ιστορική αρχαιότητα ως συγκροτημένη λατρευτική εκδήλωση με τις εορτές των Θαργηλίων, των Θαλυσιών και των Πυανοψίων».

Στις 27 του μήνα γιορτάζεται επίσης και η ανακάλυψη μιας πανάρχαιας εκκλησίας στη Ρόδο, στα μέσα του 14ου αιώνα, με αρκετές φθαρμένες από την πολυκαιρία εικόνες. Μία απ' αυτές εικόνιζε τον Άγιο Φανούριο, έναν άγνωστο μέχρι τότε άγιο στον οποίο το όνομα ο μητροπολίτης του νησιού Νείλος αποφάσισε να αφιερώσει την ανακαινισμένη εκ-

Το άνω τμήμα της Μεταμόρφωσης του Χριστού (1520) του Ραφαήλ

κλησία και του οποίου η μνήμη εορτάζεται έκτοτε την ημέρα ανακάλυψης της εικόνας του.

Γενικότερα, πάντως, τα των διαφόρων εορτών της Ορθόδοξης Εκκλησίας κανονίζονται ετησίως με βάση το Τυπικό της Εκκλησίας.

Ο Αύγουστος στην Ελληνική λαογραφία

Οι λαϊκές ονομασίες του μήνα (όπως Συκολόγος, Τραπεζοφόρος και Διπλοχέστης) αναφέρονται κυρίως στην αφθονία των καρπών του: «Αύγουστε καλέ μου μήνα να 'σουν δυο φορές το χρόνο». Ενώ οι δώδεκα πρώτες ημέρες του Αυγούστου ονομάζονταν και «μερομήνια» γιατί έλεγαν ότι προλέγουν τον καιρό: «κάθε ημέρα κι ένας μήνας». Οι μέρες αυτές ήσαν επίσης γνωστές και ως «δριμές». Τις μέρες αυτές δεν έπρεπε να πάει κάποιος στη θάλασσα για μπάνιο, ούτε να πλύνεις, ούτε να κόψεις σταφύλια και σύκα.

Παρ' όλα αυτά, όσο κι αν τον Ιούλιο «ο Αηλιάς κόβει σταφύλια και η Αγία Μαρίνα σύκα», ο ερχομός του Αυγούστου δεν μας αφήνει να ξεχάσουμε ότι «από Μάρτη καλοκαίρι, κι από Αύγουστο χειμώνας»!

Ζωγραφική απεικόνιση του διπλού αστρικού συστήματος Σείριος Α και Β